

Округли сто
ЖЕНЕ (ПРЕ)УРЕЂУЈУ АВАНГАРДУ

Излагања на округлом столу представљају резултате истраживања позиција жена у авангардној стваралачкој и дистрибутивној мрежи у српској култури уочи Првог светског рата и почетком двадесетих година. Истраживачка пажња је усмерена ка улози и доприносу жена као критичарки, уредница и преводитељки. Улога и допринос ауторки ће се посебно размотрити у суодносу са поетичким и идеолошким дискурсима који су обликовали њихове позиције и активности и које су оне настојале обликовати и преобликовати путем свог ангажмана. Са једне стране, циљ округлог стола је да се осветли рад и допринос данас мање познатих или заборављених ауторки општим авангардним токовима. Са друге стране, циљ је да се прошири и продуби предметно поље авангардних студија на домаћој академској сцени. Стога ће се представити и савремена истраживања авангардних покрета у контексту феминистичких и родних студија и тиме се понудити теоријско-методолошки оквир будућим истраживањима.

Округли сто ће бити одржан у понедељак 2. марта 2020. године у Библиотеци Института за књижевност и уметност са почетком у 11h.

Распоред излагања

Уводна реч: Жарка Свирчев

Прва сесија

11¹⁰–12³⁰

Станислава Бараћ

Феминистичке перспективе проучавања авангарде

Бојан Јовић

Жене у авангарди – родни аспекти у дигитално доба.

Осврт на опис једног (неоствареног) пројекта

Бојана Стојановић Пантовић

Авангардни покрети и родно кодирање

(представљање тематског броја *Летописа Матице српске*, 2018)

Дискусија

Пауза 12³⁰–12⁴⁵ часова

Друга сесија
12⁴⁵–14⁴⁵

Биљана Андоновска
Младобосанка

Кристина Стевановић
Флуидна побуна/побуна флуида

Бојана Аћамовић
Есеји и преводи Анице Савић Ребац у контексту авангарде

Жарка Свирчев
Авангардне списатељице као критичарке: Милица Костић Селем

Јасмина Чубрило
Анушка Мицић

Дискусија

Апстракти излагања

Станислава Бараћ
Институт за књижевност и уметност, Београд

ФЕМИНИСТИЧКЕ ПЕРСПЕКТИВЕ ПРОУЧАВАЊА АВАНГАРДЕ

Излагање има за циљ да оцрта и, макар условно, систематизује феминистичка истраживања књижевне авангарде и модернизма у домаћој науци. Почев, наиме, од раних 90-их година 20. века, истраживања женског књижевног наслеђа све су интензивнија и организованија, и поступно мењају и усложњавају доминантну књижевноисториографску слику о српским *измима*. Та истраживања полазила су од претпоставки гине критике, као и феминистичке теорије у ширем смислу и студија рода, а обухватала су период од 19. века, тј. епохе реализма, па на даље. Нека од тих истраживања увелико су у току, нека у зачетку, а с обзиром на број објављених студија и монографија, и њихово место у званичним академским институцијама, може се тврдити да већ јесу стекла легитимитет у академском пољу, који им је у почетку био оспораван. Досадашња истраживања и нова тумачења српске односно југословенске авангарде и модернизма могла би се поделити на три типа и условно назвати: 1)

периодичким, 2) поетолошко-нараторолошким и 3) идеологемско-тематским. Први тип представљају истраживања која полазе од базичних, позитивистичких истраживања: пажљивог читања (не само књижевне) периодике покретане после Првог светског рата, а посебно женске периодике односно женског ауторства у „канонској“ пеиридици. Други тип истраживања подразумева да се устаљеном методологијом концентрисаном на проучавање уметничких поступака, поетичких и стилских особености прилази делима која су се доскора сматрала ограниченим на женску поткултуру, односно делима ауторки које су свесно превиђане као актерке авангардистичких група и чија су дела свесно изостављана из корпуса обележавних именованом авангарде. Трећи тип истраживања односи се на основне значењске, тематске, мотивске, идеологемске и идеолошке аспекте појединачних текстова, и њихово сагледавање у контексту подразумеваних топова авангарде. Излагање ће укратко представити до којих се нових знања у последне две деценије кроз сва три типа истраживања, и њихово укрштање, дошло.

Бојан Јовић
Институт за књижевност и уметност, Београд

ЖЕНЕ У АВАНГАРДИ – РОДНИ АСПЕКТИ У ДИГИТАЛНО ДОБА. ОСВРТ НА ОПИС ЈЕДНОГ (НЕОСТВАРЕНОГ) ПРОЈЕКТА

У саопштењу се излаже поглед на колективни пројекат „Жене у авангарди – родни аспекти у дигитално доба” осмишљен 2015. године и усмерен на анализу феномена женског учешћа и доприноса авангарди. Пројекат је подразумевао уочавање врста, особина и односа елемената датог феномена у циљу обликовања специфичне логичке структуре примерене прикупљеној уметничкој грађи и програмским захтевима укључивања у дигиталне репозиторијуме. На крају се даје преглед онога што се на пољу дигиталне хуманистике везане за изучавање (женског аспекта) у међувремену променило и урадило.

Бојана Стојановић Пантовић
Филозофски факултет, Нови Сад

АВАНГАРДНИ ПОКРЕТИ И РОДНО КОДИРАЊЕ (ПРЕДСТАВЉАЊЕ ТЕМАТског БРОЈА ЛЕТОПИСА МАТИЦЕ СРПСКЕ, 2018)

Европски авангардни покрети, нарочито експресионизам, футуризам, дадаизам, кубизам и надреализам од осамдесетих година прошлога века, а посебно у последњој деценији нашега столећа, обогачени су и уједно проблематизовани још једним важним истраживачким аспектом, а то је питање родног кодирања, или својеврсног *родног саобраћаја*. Темат објављен у децембарској свесци *ЛМС* 2018. руковођен је овим

идејама и најпре доноси два уводна преведена текста Барбаре Д. Рајт и Гијома Бридеа, у којима се емпиријски и документовано анализују превласт и доминација мушког принципа у експресионизму и надреализму, на основу тумачења текстова из ондашње периодике који су готово непознати српској публици. Потом следе ауторски прилози савремених критичарки и теоретичарки о различитим аспектима родног кодирања у делима Артура Рембоа, Константина Кавафиса, Франца Кафке, Растка Петровића, Мими Вуловић, Маргарет Дирас и Јуничури Танизакију.

Биљана Андоновска
Институт за књижевност и уметност, Београд

МЛАДОБОСАНКА

У излагању ћу представити преводилачки и критичарски рад Зденке Марјановић у часопису *Босанска вила* (1909, 1911–1912) и његову саобразност са књижевним програмом Младе Босне. Преводећи Витмана, савремену немачку лирику, Стриндберга и Метерлинка, Зденка Марјановић кретала се у најужем кругу аутора и поетика које су Димитрије Митриновић и младобосанци у то време промовисали у *Босанској вили* и другим гласилима. Она је и ауторка једног од најранијих, најопсежнијих и најафирмативнијег критичког чланка о италијанском футуризму у јужнословенским књижевностима. Упркос томе што је такорећи строго усредсређена на иновативне моменте које младобосанци тада уводе у књижевно поље, а у већини случајева и претходи њиховим интервенцијама, З. Марјановић је остала ван магистралног књижевноисторијског наратива о Младој Босни и/као предратној књижевној авангарди. Излагање ће стога указати и на дискурзивне праксе књижевне историографије које до таквих маргинализација доводе, као и на последице које то оставља на разумевање типологије и динамике историјских авангарди на јужнословенским просторима.

Кристина Стевановић
Филозофски факултет, Нови Сад

ФЛУИДНА ПОБУНА/ПОБУНА ФЛУИДА

„Чудо волим, кад се бонтон стремкне.“
Исидора Секулић

У излагању ће бити речи о узроцима поетичког и идеолошког неразумевања дела И. Секулић (особито збирке *Сапутници*) од стране Ј. Скерлића, са освртом на полемику која се око овог питања води и данас у академској јавности. Узроци својеврсног „сукоба“ темеље се у Исидорином амбивалентном и идеолошки

немонолитном односу према феномену патриотизма, или, прецизније, према ангажованој, будничкој и утилитарној улози књижевности у преломним тренуцима за српски народ (Балкански ратови, Први светски рат). Покушаћемо да укажемо на ауторкину критичко/књижевну борбу за процесуалност у мишљењу, за право на субјективност која је нужно другост; те да откријемо наративне механизме који су у служби једног Другог, зазорног, фрагментарног и флуидног, коначно, *женског* ауторитета. У том смислу, издвајамо неколико тема из књижевног корпуса И. Секулић које, из перспективе родних, али и студија старости и старења, имају изузетан потенцијал за савремене истраживаче/истраживачице: критички однос према статусу жена у књижевном тексту (има ли жена хероја?); питања *трећег рода* (о лепоти и друштвеној функционалности старих жена); стигматизација „ружне“ или болесне жене - „малограђанско/патријархална машина у акцији“; проблематизација појма уседелаштва у патријархалној култури; субверзија доминантног/хегемонијског типа маскулинитета – критички однос према пожељном моделу маскулинитета (активно-ратнички кодекс, модел хероја победника или хероја мученика); померање бинарних оквира родне матрице/хроника *невоље са родом* (*мужаствена Нола и женопокорни Тодор, Лекса, Коста*).... На трагу савремених сагледавања теорије приповедања, неизбежно је размишљање о исходишту и одредишту текста, о процесима конфигурације и рефигурације који су повезани чином читања. Посматрано у том кључу, сматрамо да је Исидора Секулић итекако рачунала на везу коју ће се успоставити између њеног света, света текста и света читаоца/читатељке. Дакле, ауторка је покушала да утиче на духовну ограниченост и инерцију читалачке публике, те да у своје „папирнате“ и „еготичне фразе“ уметне питања која и данас представљају табу.

Бојана Аћамовић

Институт за књижевност и уметност, Београд

ЕСЕЈИ И ПРЕВОДИ АНИЦЕ САВИЋ РЕБАЦ У КОНТЕКСТУ АВАНГАРДЕ

Поред студија проистеклих из преданог проучавања хеленске културе, Аница Савић Ребац оставила је и важан допринос у области књижевне есејистике и преводилаштва. Посебно значајно било је њено занимање за англо-америчке ауторе, као и то да је у међуратном периоду била међу не тако бројним југословенским интелектуалцима који су се енглеским језиком служили довољно добро да могу да преводе са, а и на њега. У излагању се осврћемо на њене преводе енглеских романтичара (Бајрона, Шелија, Китса) и Џона Милтона, есеје посвећене Шелију и Витману, али и превод Његошеве *Луче микрокозме* на енглески, као пример доприноса који је Аница Савић Ребац дала у афирмисању наше књижевности и културе у иностранству.

Жарка Свирчев
Институт за књижевност и уметност, Београд

АВАНГАРДНЕ СПИСАТЕЉИЦЕ КАО КРИТИЧАРКЕ: МИЛИЦА КОСТИЋ СЕЛЕМ

У излагању ћу представити књижевнокритички и есејистички рад авангардне песникиње Милице Костић Селем. Осврнућу се и на друге авангардне списатељице, попут Јеле Спиридоновић Савић и Јулке Хлапец Ђорђевић, које су такође у међуратном периоду развиле значајну књижевнокритичку делатност. Милица Костић Селем је неговала „стваралачку критику“, њен критички дискурс се обликовао у сливености есејистичких маргиналија, наглашене интроспективности, потискивању аналитичности и дискурзивности, но не на уштрб концентрисане интерпретације. Њен критички говор типолошки, својом експресивношћу, усмереношћу, интенционалношћу припада авангардном критичком говору. Посебна пажња ће се посветити њеним приказима књига авангардних аутора и ауторки. Такође, посебна пажња ће се посветити и њеном уредничком раду у часопису *Женски покрет* од 1922. до 1924. године. Назначени временски оквир период је најинтензивнијег објављивања књижевности и књижевнокритичких текстова у *Женском покрету*, најзначајнијем феминистичком часопису међуратне епохе. Милица Костић Селем је уређивала књижевну рубрику часописа и афирмисала и промовисала авангардне тенденције. *Женски покрет* у том периоду представљао је женску креативну заједницу која је била алтернатива Ранковићевој „авангардној *Мисли*“ која је женско ауторство потиснула на саму маргину и данас представља драгоцену архиву за реактуелизацију стваралаштва жена у контексту авангарде.